

Четверта складова – зміна підходів до оцінювання результатів навчання, а саме проведення оцінювання як можливості відстеження: прогресу учнів, діагностики їх потреб, використовуючи техніки формувального оцінювання, самооцінювання та взаємооцінювання, що буде сприяти власному самовдосконаленню школярів на засадах партнерської взаємодії учитель-учень, учень-учень.

П'ята складова – моніторинг та корекція моделі педагогіки партнерства, що включає оптимізацію процесу взаємодії, дослідження її ефективності, здійснення необхідного коригування, визначення проблемних позицій, виявлення неефективних елементів у моделі, визначення причин неефективності та їх корегування.

За філософією оновленої педагогіки партнерства, у Новій українській школі «кожен робитиме те, що вмєє найкраще, а проблеми вирішуватимуться в діалозі».

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 05.05.2022).
2. Куриш Н.К. Моделювання реалізації педагогіки партнерства в освітній галузі як пріоритетного компонента Нової української школи / Н.К. Куриш// Чернівецька обласна інформаційно-методична газета «Освіта Буковини». № 28, 2019.
3. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Київ: Акта, 2012. 537 с.

УДК 37.013.2:378.046.4

Леся Лебедик
м. Полтава

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В КОМАНДІ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Узагальнено доцільність застосування технологій навчання в команді у закладах позашкільної освіти. Виокремлено основні принципи технології навчання в команді. Доведена доцільність застосування у закладах позашкільної освіти двох варіантів роботи в команді (STL): спільного навчання у малих групах (Student Teams – Achievement Division, or STAD) і навчання в командах з використанням ігор, турнірів (Teams – Games – Tournament, or TGT).

Ключові слова: технологія навчання, технології навчання в команді, навчання у співробітництві, заклад позашкільної освіти.

The article summarizes the expediency of using team learning technologies in out-of-school education institutions. The main principles of team learning technology are highlighted. The feasibility of using two options for team work (STL) in out-of-school education institutions: joint learning in small groups (Student Teams – Achievement Division, or STAD) and learning in teams using games, tournaments (Teams – Games – Tournament, or TGT) has been proven.

Key words: *learning technology, team learning technologies, cooperative learning, extracurricular education institution.*

Підвищений інтерес до технологій навчання в команді як форм організації роботи у закладах позашкільної освіти, обумовлений у широкому сенсі зміною умов життєдіяльності сучасної людини – з'явилися нові напрями діяльності, глобалізація, інтеграція людства. Вирішення складних завдань потребує консолідації зусиль багатьох людей, їхньої колективної взаємодії, співробітництва. Продуктивна командна робота багато в чому залежить від технологій навчання, відповідного освітнього середовища, які сприяють особистісному і професійному розвитку кожної дитини як члена команди у закладі позашкільної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання означеної проблеми, показує зростання уваги до цих технологій в освіті. Великий досвід проєктування технологій навчання в команді, технологій навчання у співробітництві накопичений дослідниками з англійських країн і вітчизняними науковцями. Зокрема, активно розробляються можливості технологій навчання в команді у закладах вищої і середньої освіти (О. Алексюк, К. Рудестам, С. Сисоева, Р. Славін, В. Стрельников [5], Ш. Шаран та ін.). Останнім часом увага представників науки і практики зосереджена на розробці питань створення колективу, відносин між особистістю і групою, динаміки розвитку груп, що становить методологічну основу для практичних напрацювань з технологій навчання в команді на засадах співробітництва. У попередніх наших розвідках нами розглядалися досвід провідних країн Західної Європи щодо розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти на основі сучасних технологій навчання [1, с. 53–58], забезпечення належної якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти з означеної проблеми [2, с. 168–171], а також можливості педагогічного менеджменту системи підготовки педагогів закладу позашкільної освіти еколого-

натуралістичного профілю [3, с. 103–106] і підготовки керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти на засадах співробітництва [4, с. 149–157].

Зважаючи на напрацювання вітчизняних та зарубіжних вчених, *метою* нашого дослідження є узагальнення наявних технологій навчання в команді та вироблення рекомендацій щодо доцільності їх застосування у закладах позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження розпочнемо з аналізу сутності технологій навчання в команді, технологій навчання у співробітництві, яка полягає в тому, що вони дають змогу за короткий проміжок часу вирішити завдання інтенсивного формування й розвитку різноманітних навичок і вмінь особистості [5, с. 147].

У найбільш широкому розумінні означені технології навчання є практикою психолого-педагогічного впливу на особистість дитини. За тоталітарного режиму радянського суспільства, технології навчання в команді і навчання у співробітництві не здобули поширення, хоча спроби їх застосування у закладах позашкільної освіти були ще у двадцятих роках двадцятого століття.

Основною особливістю технологій навчання в команді і навчання у співробітництві є відтворення одночасно предметного і соціального змісту пізнавальної діяльності. Головною ідеєю означених технологій навчання є злагоджена командна робота, а не просто спільне виконання якоїсь роботи усіма учасниками групи. Розглянемо варіанти технологій навчання у співробітництві і навчання в команді, які можна застосовувати у закладах позашкільної освіти.

Технологія Student Team Learning – STL (навчання в команді) була розроблена в Університеті Джона Хопкінса [5, с. 148]. Більшість варіантів означеної технології навчання у тій чи іншій мірі використовують її ідеологію. Для закладів позашкільної освіти важливо, що навчання в команді передбачає акцент на «групових цілях» (team goals) і успіхові всієї дитячої групи (team success); це досягається шляхом самостійної роботи кожного члена групи (команди) і постійної взаємодії з іншими членами групи під час спільної роботи над проблемою. Завдання кожної дитини у закладі позашкільної освіти полягає в тому, щоб досягти мети – засвоїти необхідні знання, сформувані потрібні

навички. Вся команда має знати, чого досяг кожен її учасник, бути зацікавленою в засвоєнні кожним навчальної інформації, оскільки успіх команди залежить від внеску кожного її члена, а також у спільному вирішенні проблеми, яка поставлена перед групою.

Виокремимо основні принципи технології навчання в команді важливі для застосування у закладах позашкільної освіти: а) принцип «нагороди» (team rewards) передбачає, що за виконання єдиного для групи завдання, вся команда одержує спільну на всіх оцінку в балах або якесь заохочення, значок, сертифікат, похвалу тощо; групи при цьому між собою не змагаються, бо всі команди мають різні завдання, рівні й час на їх досягнення; б) індивідуальної (або персональної) відповідальності (individual accountability) кожної дитини у закладі позашкільної освіти – успіх групи залежить від кожного її учасника; це стимулює членів команди слідкувати за діяльністю всієї команди й один одного, надаючи допомогу своїм партнерам, щоб кожний був готовим до тестувань, контрольних перевірок, запропонованих педагогом закладу позашкільної освіти будь-якій дитині окремо; в) рівних можливостей кожної дитини у закладі позашкільної освіти в досягненні успіху – кожна дитина приносить своїй групі бали, які вона здобуває шляхом покращення своїх попередніх власних результатів; порівнюються не результати інших дітей цієї чи іншої груп, а власні, раніше досягнуті і теперішні результати (це дає рівні можливості середнім і навіть відстаючим дітям здобувати бали для своєї команди); поліпшуючи результати попереднього тестування, вони можуть своїй команді привносити велику кількість балів, що дозволяє їм відчувати себе повноцінними членами команди і стимулює бажання працювати краще.

Як показують дослідження [1–5], заохочення всієї команди та індивідуальна відповідальність кожного учасника команди є істотними складниками якісного формування необхідних умінь і навичок кожної дитини у закладі позашкільної освіти; заохочення до успіху шляхом порівняння з раніше отриманими результатами є значно ефективнішими, ніж порівняння дітей між собою, адже за цієї умови вони прагнуть покращити власні результати для блага всієї групи.

Зупинимось на аналізі двох варіантів роботи в команді (STL), які можна використати у закладах позашкільної освіти: 1) спільне навчання в малих групах (Student Teams – Achievement

Division, or STAD); 2) навчання в командах на основі гри (Teams-Games-Tournament, or TGT) [5, с. 149–150].

Перший варіант – організація спільного навчання в малих групах передбачає групу дітей у закладі позашкільної освіти з чотирьох-п'яти осіб різної статі і рівня підготовки. Педагог закладу позашкільної освіти організовує формування, з точки зору психології, орієнтованої основи дій для кожної дитини. Групам дітей у закладі позашкільної освіти даються певні завдання і необхідне забезпечення. Може бути, що завдання виконуються частинами і кожна дитина зайнята своєю частиною, або завдання виконуються «вертушкою», тобто, по черзі кожною дитиною. При цьому виконання завдання коментується кожною дитиною вголос і контролюється всією групою.

Після виконання завдань усіма групами педагог закладу позашкільної освіти може організувати: а) загальне обговорення роботи над цим завданням різними групами, якщо завдання однакове для всіх груп; б) розгляд завдань кожною групою, якщо завдання різні. Коли педагог закладу позашкільної освіти переконується, що матеріал засвоєний всіма дітьми, він дає тест, яким перевіряє розуміння й засвоєння дітьми запропонованого матеріалу. Над завданнями тесту діти працюють самостійно й індивідуально. Оцінки за індивідуальний тест кожної дитини підсумовуються в групі, і виставляється загальна для групи оцінка. Діти змагаються не між собою, а, намагаючись виконати свої завдання, кожна дитина, немов змагається із собою, зі своїм раніше досягнутим результатом. І сильна, і слабка дитина, таким чином, може принести групі бали.

Другий варіант – навчання в командах на основі гри, турніру. Педагог закладу позашкільної освіти так само пояснює, організовує групову командну роботу, але замість індивідуальних тестів проводить турніри команд. Для цього організуються «турнірні столи» по троє дітей за кожним столом, однакові за рівнем підготовки (слабкі – зі слабкими, сильні – із сильними), а завдання також диференційовані за складністю. Команда, яка набирає більшу кількість балів, стає переможцем турніру з відповідною винагородою [5, с. 150].

Висновок: технології навчання в командах дають змогу найбільш повно реалізувати особистісний підхід до дітей у закладі позашкільної освіти. Дітям доводиться систематично вести дискусії, обговорювати різні варіанти рішення проблеми, вибудовувати логіку дослідження. Використання технологій навчання в командах може попереджувати неадекватну поведінку дітей у майбутньому, знижує можливість розчарування

у можливій майбутній професії, допомагає долати перешкоди, які закономірно виникають у процесі пізнавальної діяльності.

Список використаних джерел

1. Лебедик Л. В. Досвід формування та розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти у провідних країнах Західної Європи. *Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти*: збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2022. 440 с. С. 53–58. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18872>

2. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. *Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення*: матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171. URL : <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18864>

3. Лебедик Л. В. Педагогічний менеджмент системи підготовки педагогів закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю. *Освітній фактор. Всеукраїнський науково-педагогічний журнал*. 2022. С. 103–106.

4. Лебедик Л. В. Підготовка керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. *Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості в умовах воєнного стану*: матеріали наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23–25 черв. 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 368 с. С. 149–157.

5. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/15703>.